

Motion till riksdagen 2013/14:Fi205

av **Stefan Svanström (KD)**

Gör Riksbanken skyldig att lösa in utgivna sedlar och mynt

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda att göra Riksbanken skyldig att lösa in sedlar och mynt som Riksbanken har gett ut.

Motivering

I 5 kap. 4 § lagen om Sveriges riksbank (1988:1385) anges att ”Om särskilda skäl finns, får Riksbanken lösa in sedlar och mynt som upphört att vara lagliga betalningsmedel.” Jag anser att detta är en allt för vag skrivning, vilket skapar en onödig osäkerhet för den som har besparingar i form av kontanter. I förlängningen är det också något som riskerar att stå i konflikt med den grundlagsskyddade rätten till egendom enligt 2 kap. 15 § regeringsformen (1974:152).

Har Riksbanken gett ut en sedel eller ett mynt motsvaras detta av ett reda värde i Riksbankens balansräkning. Att varje sedel motsvaras av ett värde har en viktig funktion i att skapa förtroende för Riksbanken och dess huvudsakliga roll att upprätthålla penningvärdet. Som huvudregel borde därför varje utgiven sedel och mynt alltid kunna lösas in mot det värde som Riksbanken har förvaltat. Detta gäller särskilt om Riksbanken av någon anledning bestämmer att tidigare giltiga sedlar eller mynt ska ersättas av nya sedlar i samma valörer. Därav den kända devisen *Hinc robur et securitas* (Härav styrka och säkerhet), som tidigare var tryckta på Riksbankens alla sedlar för att tydligt deklarerat att Riksbanken var den yttersta garanten för sedlarnas värde.

Inom kort kommer två av de nuvarande standardsedlarna – 50-kronorssedeln och 1 000-kronorssedeln – att bytas ut. Totalt handlar det om bortåt 13 miljoner tusenlappar som blir ogiltiga vid årsskiftet. Den som inte

Fel! Okänt namn på

senast den 28 februari 2014 har lämnat in sina sedlar får ansöka i särskild ordning om att få dessa ogiltiga sedlar inlösta.

Villkoren för inlösen bestäms enligt de föreskrifter (fn RBFS 2009:1) som Riksbanken själv har beslutat, och som godkänts av riksdagen. Enligt gällande regelverk och praxis tas ogiltiga sedlar emot om inte särskilda skäl föreligger, som exempelvis att det finns anledning att misstänka att sedlarna förvärvats genom ett brott. Varje inlösen av en ogiltig sedel måste åtföljas av en ifylld blankett, ”Begäran om inlösen av ogiltig sedel”, där t ex personuppgifter samt skäl till utebliven inlösen ska anges. Begäran granskas därefter av Riksbanken som fattar ett formellt beslut i varje ärende. För hanteringen tas en avgift på 100 kronor ut.

Mot bakgrund av den nuvarande skrivningen i lagen om Sveriges riksbank kan föreskrifter och praxis ändras, med långtgående konsekvenser för den som har betydande kontanta besparingar. Med tanke på den stora mängden utelöpande sedlar och mynt – totalt drygt 94 miljarder kronor vid senaste årsskiftet – går det förstås att tänka sig situationer där människor riskerar att få se sina eller t ex äldre släktingars besparingar bli värdelösa över en natt. Av olika skäl kanske en person haft sina pengar i kontanter och missar informationen om att sedlarna tas ur bruk. Personen eller efterlevande lever i tron att den har tillgångar som motsvarar sedlarnas valörer, men i själva verket saknar de helt värde.

Det finns i dagsläget ingen anledning att tro att Riksbanken utan förvarning kommer att ändra sina bestämmelser eller sin praxis att ersätta tidigare utgivna sedlar och mynt som blivit ogiltiga med motsvarande värde. Men det finns enligt lagen ingen skyldighet att detta måste ske på obestämd tid även för sedlar som tidigare blivit ogiltiga. Detta bör ändras. Även ordningen med en avgift kan ifrågasättas av principiella skäl.

Det bör därför utredas hur lagen om Sveriges riksbank kan skrivas om avseende detta och hur ordningen i praktiken ska fungera. Detta bör ges regeringens tillkänna.

Stockholm den 25 september 2013

Stefan Svanström (KD)